

REASONS, BLAME, AND COLLECTIVE HARMS

Skäl, klander, och kollektiva skador.

Mattias Gunnemyr

Filosofiska Institutionen

Lunds Universitet

Har du ett klimatförändringsrelaterat skäl att avstå från att ta din fossildrivna till jobbet? Finns det en anledning att inte gena över en vacker gräsmatta med tanke på att den kommer bli sliten och ful om tillräckligt många genar över den? Frågor som dessa är inte lätta att besvara. Å ena sidan verkar det som att du har sådana skäl eftersom handlingen i fråga bidrar till dåligt utfall. Å andra sidan verkar du sakna sådana skäl eftersom vad du gör inte gör någon skillnad. Klimatförändringarna kommer att vara desamma oavsett om du tar bilen till jobbet eller inte, och gräsmattan kommer se lika fin ut oavsett om du genar över den eller inte.

Med avstamp i samtida teorier om orsakssamband föreslår jag en teori om utfallsrelaterade skäl som kan förklara båda dessa uppfattningar. De olika uppfattningarna härstammar från olika perspektiv. Jag argumenterar för att det första perspektivet enligt vilket du har utfallsrelaterade skäl att till exempel avstå från att ta bilen till jobbet i många fall är det mer korrekta. Utöver att kunna förklara våra uppfattningar skäl i kollektiva skadefall som dessa kan teorin jag föreslår också förklara våra uppfattningar om skäl i så kallade överdetermineringsfall, växelfall, fall där någon hinner åstadkomma utfallet precis före någon annan, fall av underlåtenhet att agera, Frankfurt-fall, det svåra fallet med den törstiga resenären, med mera.

Vid sidan av teorin om utfallsrelaterade skäl föreslår jag också en motsvarande teori om när man är värd att klandras – när man är moraliskt ansvarig – för en handling, ett underlåtande eller ett utfall. I och med detta knyter boken samma tre olika debatter, den om kollektiva skador, den om orsaker, och den om moraliskt ansvar.